

NIEUWSBRIEF VOOR LEDEN
STICHTING RUITERSPOREN

het RUITERTJE

51

19 MAART 2021

JAARGANG 11

STICHTING RUITERSPOREN

INHOUD SAMENGESTELD DOOR

JAAP RUITER

REAGEREN?

INFO@RUITERSPOREN.NL

**UIT ONDERZOEK
IS GEBLEKEN
DAT ONDERZOEKEN
VEEL LEUKER IS
DAN ANTWOORDEN
VINDEN**

Loesje

Na een periode waarin ik vooral andere bezigheden heb gehad wordt het tijd om weer wat meer bezig te gaan met het onderzoek naar onze vroegste geschiedenis. In de afgelopen tijd heb ik veel akten gevonden die weliswaar een waardevolle aanvulling vormen, maar geen nieuwe informatie bevatten over de mogelijke connectie tussen onze familie en de Zutphense Ruyters. Zoals verder in dit **RUITERTJE** uiteengezet, staat dit onderzoek nog maar aan het begin. Wie weet wat dit ons zal brengen!

Zeker is: dit onderzoek zal nog geruime tijd door gaan.

Jaap Ruiter, voorzitter

(DE) RUITER

Ken je iemand die vást geïnteresseerd is in onze familie(stamboom)?

Stuur hem of haar dit **RUITERTJE!**

◆ BOB HAAN OVERLEDEN

Eind december van het afgelopen jaar vernam ik uit de Verenigde Staten het trieste nieuws dat **Bob Haan** is overleden. Ik ken Bob al zo'n 25 jaar sinds Ali Douma ons met elkaar in contact bracht. Een gezamenlijk bezoek aan Blokzijl, waarbij Bob het orgel bespeelde in de Hervormde Kerk, staat nog in mijn geheugen gegrift.

Ook al woonden we zo ver uit elkaar, we voelden ons sterk verbonden. Bob was een zoon van Enno Haan en Elisabeth Ruiter, maar hij zei altijd dat hij zich veel meer "Ruiter" voelde dan "Haan".

Toen ik hem destijds vertelde van het idee om een Ruitervlag te gaan maken, was hij meteen enthousiast. Hij wou er ook eentje, en ik weet zeker dat die vlag (naast de Amerikaanse) veel heeft gewapperd in Grand Rapids!

Al die jaren hebben we zeer regelmatig emailcontact gehouden en hielden we elkaar op de hoogte van wel en wee. Met kerstfeest belde Bob stevast op. Dat zal nu niet meer gebeuren, ik zal hem gaan missen...

◆ TERUGBLIK TIEN JAAR STICHTING RUITERSPOREN

De **Stichting Ruitersporen** zet zich in voor het behoud van het familie-erfgoed van de familie (De) Ruiter/Ruijter/Ruyter uit Muggenbeet en Blokzijl. Dat lezen we op de Ruitersporenwebsite en dat is nog altijd van toepassing. Absolute hoogtepunten waren – wat mij betreft – de vervaardiging van een heuse Ruitervlag, de uitgave van het familieboek "De Ruijters van Muggenbeet" en niet te vergeten de laatste Ruiterdag in Giethoorn in 2018.

Een afknapper van formaat was de invoering van de AVG-privacywet, waardoor ik van de stamboom met meer dan 2800 (De) Ruiters, er nog maar ruim 1500 op de website mocht laten zien.

Overigens zorgde dat er wel voor dat mijn onderzoek zich meer op het begin van de stamboom ging richten, met als gevolg de vondst van een mogelijke verbinding van onze familie met de Zutphense Ruyters.

Al die jaren hebben verschillende van jullie de stichting met geld gesteund, waardoor de stichting diverse lidmaatschappen kon aangaan, zoals bij het **Centraal Bureau voor Genealogie** en **My Heritage**.

In dit verband gaat mijn speciale dank uit naar Leendert Staal uit Washington DC. Leendert is ook met zijn familiegeschiedenis bezig en vond op de Ruitersporenwebsite een schat aan bruikbare informatie. Hij was dermate enthousiast dat hij maar liefst ruim €200 aan de stichting doneerde!

Voor alle donaties, groot en klein, dank ik jullie hartelijk.

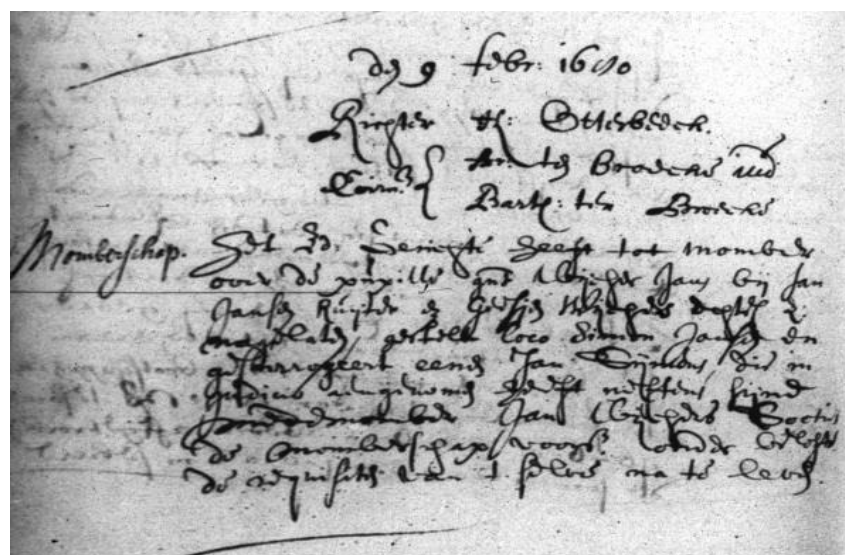
Ik heb me de afgelopen jaren in ieder geval kostelijk vermaakt met het onderzoek naar de wortels van de familie Ruiters. En er valt nog zo veel te ontdekken!

◆ NIEUWE VOOGDIJAKTE WIJCHER JANS RUIJTER

Onze stamvader - via wiens vier zonen alle (De) Ruiters afstammen - was al op jonge leeftijd wees. Zijn moeder overleed toen hij negen jaar oud was (voogdijakte 1671) en als voogden werden twee ooms aangesteld, eentje van vaders kant (Sijmon Jans) en eentje van moeders kant (Wijcher Jans Backer/Sootjes). We hadden al de beschikking over nóg een voogdijakte - uit 1681 - waaruit bleek dat Wijchers vader intussen ook was overleden.

Nu heb ik uit het jaar 1680 een derde voogdijakte ontdekt, waaruit ondermeer blijkt dat Wijchers vader al een jaar eerder was overleden. Geen schokkende vondst maar wel een mooie aanvulling voor ons onderzoek.

[Je vindt de akte hier.](#)

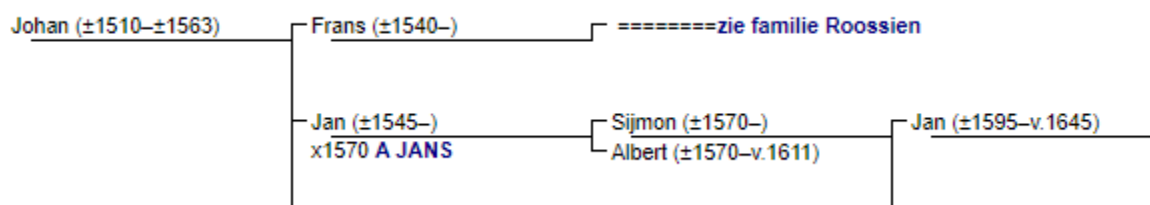
◆ PRESENTATIE STAMBOOM GEWIJZIGD

Jan Sijmons Ruijter is met zekerheid onze aller stamvader. Maar in het Muggenbeet en Blokzijl van de 16e eeuw komen we nog talrijke andere Ruijters tegen. Daarmee laat zich Jan Sijmons' voorgeslacht reconstrueren met als 'verste' voorvader **Johan Ruter**, die rond 1560 in Muggenbeet leefde.

Tot nog toe had ik dit stukje stamboom met de eerste generaties Ruijter als 'reconstructie' op de website staan, maar ik heb nu besloten dat dit gerust bij de bestaande stamboom getrokken kan worden, ook al zijn de verbindingen tussen de eerste generaties (nog) niet afdoende bewezen.

Dat Johan Ruter aan het hoofd van onze familie staat, lijkt me vrij zeker. De veronderstelde connectie met de Zutphense Ruyterfamilie loopt zoals bekend via dezelfde Johan, dus dat maakt het allemaal wel extra spannend.

Het begin van de stamboom (De) Ruyter ziet er schematisch nu zo uit:

Links staat genoemde Johan Ruter, en via zoon Jan en kleinzoon Sijmon komen we uit bij onze stamvader Jan Sijmons Ruijter.

◆ 'T SIEVERINCK TE BELTRUM

In het blad **Gens Nostra** staat in het [mei-nummer van vorig jaar](#) een artikel over het goed 't Sieverinck te Beltrum. Voor ons is dit vooral interessant omdat leden van de Zutphense Ruyters hier langdurig leenman geweest zijn.

Allereerst: waar ligt Beltrum? Beltrum vinden we 7 km ten zuiden van Borculo, in de Achterhoek. De boerderij Sieverinck ligt daar weer tussenin, vlak onder de Leerinkbeek in het buurtschap Lintvelde. De boerderij heeft hier in ieder geval 200 jaar gestaan, maar

waarschijnlijk stond de boerderij altijd al op deze plek.

De voor ons interessante geschiedenis begint in 1415 als Gheret de Korte als leenman aangenomen wordt. In 1469 wordt Stynen Wynals, de dochter van de dan overleden Geert Korten met het goed beleend. Omdat Stynen vrouw was moest er een man als hulder aangesteld worden: Johan Huerdynck.

Tien jaar later gaat het eigendom over op Gerijt den Koerten. De relatie met Stynen is niet duidelijk maar misschien een jongere broer?

In 1481 lezen we:

"voer my ghecomen ys Styne, Gherts Korten dochter, myt Johan Hurnyck oeren ghekaren [=haar gekozen, JR] mumber ende droech up in mynen hand dat goet toe Zyberdyncnk, dat yck mynen vrien wyll daer mede doen mach. Doe dat gescyete was doe beleynde yck Gherit van Hacfoert, leynheren, dat goet toe Zyberdinck myt synen toebehoer, ghelegghen in den kerspelle van Groll. Daer heet voer ghehult Henrick Ruter, oer echte man ende monber."

Vier jaar daarna gaat het goed over op *"Henrick Ruter, als een mombair ind man Stynen Geerds Korten dochter"*.

In 1491 lezen we dat *"Henrick Riter seliger gedachten"* het goed ontvangen had *"wegen synre huysfrowen Stynen Korten"* en dat de zoon als nieuwe eigenaar aangewezen zal worden. Een jaar later is het zover:

"beleent Henrick Ruter, Henrix soen, dat erve ind guet toe Zyberdynck myt synen toebehoir, gelegen in den kirspell van Gronloe ... "

In 1497 verkoopt Henrick Ruyter aan zijn broer Gerrit en zijn vrouw Wytzse het goed Synerdynck, gelegen in de heerlijkheid Boircloe, buerschap Lintvelde, leengoed van Jacob van Hackfoirt, behoudens het recht van wederkoop.

Daarna is het lang stil rond Sieverinck, maar in 1583, ruim honderd jaar nadat het goed in handen was van Henrick Ruter, lezen we:

"Vogtei Beltrum. Siverdinck. Einen burger binnen Zutphenn, Henrich Ruter gnanndt, zubehorigh. Gibtt jahrlichs ann roggenn 18 molder; boeckweitenn 8 molder; ahn gelde 10 daller; flachs 6 pond; schweine 2."

Aan het eind van de 16e eeuw ligt deze omgeving voortdurend in het strijdgewoel van de 80-jarige oorlog. De rol van de familie Ruyter is dan voor wat betreft Sieverinck uitgespeeld.

Het is gemakkelijk om de genoemde Ruyters in de stamboom terug te vinden. [Henrick Ruter en Styne Geerts Korten](#) vind je hier. Vandaaruit gaat het goed via zoon Henrick over op zoon Gerrit met vrouw Wytze.

Als we de familielijn verder volgen komen we uit bij [Henrick Henricks Ruyter die met Fenne Vaetebender](#) getrouwd was. Vermoedelijk is hij de persoon die in 1583 genoemd werd. Mogelijk is het goed daarna nog overgegaan op zoon Johan, die voor zover ik weet voor 1612 kinderloos is overleden.

't Sieverinck vind je [op Google Maps hier](#).

◆ LEENGOEDEREN VAN DE FAMILIE RUYTER

In de graafschap Zutphen (tegenwoordig globaal het gebied dat we "De Achterhoek"

Het wapen van de graafschap Zutphen

noemen) heeft het feodale stelsel lang standgehouden. Het was een historische bestuursvorm waarbij de leenheer zich van de persoonlijke afhankelijkheid van zijn vazallen of leenmannen verzekerde door het uitgeven van lenen. Grond werd in dit stelsel door leenheren toebedeeld aan hun leenmannen, in ruil voor een verplichting van persoonlijke trouw, militaire bijstand en belastinginkomsten. Een leenman kon zijn leengoed veelal alleen nuttig maken door de directe opbrengst van zijn leengoed (dus zakken rogge in plaats van

een bedrag aan geld). Vaak werden deze leengoederen door de leenman verpacht aan boeren, die een deel van de opbrengsten aan hun leenheer moesten afstaan. Hoewel leengoederen vaak aan families van adel werden uitgeleend, is de familie Ruyter hierin een uitzondering. Blijkbaar genoot deze familie dermate aanzien en was ze vermogend genoeg om als leenman te kunnen optreden. Dit heeft ze van de 15e eeuw tot in de 17e eeuw dan ook gedaan. Op een aparte pagina van de website houd ik een overzicht bij van deze leengoederen.

[Een overzicht van de Ruyter-leengoederen](#)

◆ HET LEENSTELSEL

Het leenstelsel of feodale stelsel voert terug tot in de Karolingische tijd (circa 650–850). Bijna alle in die tijd aanwezige boerderijen waren feodale goederen, eigendom van grootgrondbezitters.

De heren die de macht hadden verworven, omringden zich met vertrouwelingen aan wie zij militaire en bestuurlijke taken toevertrouwden. Hun beloning bestond uit

grond, die zij als leenman in leen kregen. Geleidelijk werd het in leen hebben van onroerend goed gelijk gesteld aan het in eigendom bezitten en werden de leengoederen o.a. via vererving steeds verder uitgesplitst en kwamen delen in bezit van families waarvan de band met een oorspronkelijke leenman van adel niet meer te herkennen was. Veelal waren het burgemeesters, dominees, rijke kooplieden en regentenfamilies uit de grote steden.

De leenheer bood zijn leenmannen bescherming; als tegenprestatie moesten de leenmannen het gezag van hun heer erkennen (de 'leeneed') en hem trouw beloven ('hulde doen'). In de oorspronkelijk opzet was er bij de 'leenverheffing' ook de verplichting tot het leveren van een eenmalige materiële prestatie, het 'heergewaad'. Onder heergewaad verstond men in de feodale samenleving een militaire uitrusting zoals paard en maliënkolder die de nieuwe leenman van zijn heer moest kopen om hem te hulp te snellen bij een militaire dreiging. Vanaf de

veertiende eeuw werd dit vervangen door de betaling van een vast bedrag.

De leenmannen konden op hun beurt, met toestemming van de heer, hun leengoederen opnieuw aan derden belenen. Zo werd de leenman leenheer en de nieuwe bezitter zijn leenman.

Tenslotte kon een leenman het leengoed verpachten aan zgn. 'laten', dat waren de boeren die de grond bewerkten. Een gedeelte van de opbrengst moesten zij afstaan aan hun leenman, die op zijn beurt een jaarlijks bedrag aan de leenheer moest betalen, de zgn. 'tijns'. Deze werd vaak in natura voldaan (zakken graan, biggen, etc.)

Hulder

Minderjarigen en vrouwen werden 'onmondig' beschouwd en moesten zich laten vertegenwoordigen door een voogd die als 'hulder' optrad, een plaatsvervanger. Als de beleende persoon of instantie een priester, kloosterorde, invalide, minderjarige of vrouw was, kon men niet verwachten dat die ten strijde trokken. In zo'n geval

moest een andere mannelijke leenman als 'hulder' aangewezen worden die de leened aflegde en in geval van oorlog zelf ten strijde trok.

Verkoop van leengoederen

Leengoederen konden ook verkocht worden, maar alleen met toestemming van de leenheer. De nieuwe eigenaar moest namelijk ook leenman worden en trouw zijn aan de leenheer. De nieuwe leenman moest ook een vrij en aanzienlijk persoon zijn, gerechtigd en in staat om te vechten, net als de vorige leenman, de verkoper.

◆ HET GOED GYBBECONCK

Uit archiefnummer 357 : "Regestenlijst behorende tot de inventaris van het archief van het vrouwenconvent Isendoorn" :

1345, 29 september :

Lambertus de Ansem, schout binnen en buiten Sutphania, en Arnoldus de Drijnen en Arnoldus then Goije, schepenen van Sutphania, oorkonden dat Gerardus Ruter afstand heeft gedaan van zijn aanspraken op het goed Gybbeconck.

De akte uit 1345.

Het goed Gybbeconck staat ook bekend als Yebbegonck, Gebbekonck, Jebbekinck en later als Jebbinck. Het lag eertijds juist buiten Zutphen en op deze plaats vind je tegenwoordig de boerderij "De Ploeg" in een nieuwbouwwijk (Leestenseweg 22, Zutphen).

Gybbeconck vind je [op Google Maps](#)
[Street View hier](#).

Blijkens de akte uit 1345 is het goed Gybbeconck dus NIET in het bezit van de familie Ruyter gekomen. Tóch is deze akte van bijzonder belang, en wel om deze redenen:

- Met Gerardus Ruter ontmoeten we de eerste vertegenwoordiger van de familie Ruyter; met zijn geschatte geboortejaar van 1305 is hij twee of misschien zelfs drie generaties ouder dan de bekende stamvader van dit geslacht: Henrick REUTER, bierbrouwer, die rond 1380 moet zijn geboren. Ongetwijfeld zijn zij van dezelfde familie, want genoemde Henrick noemt één van zijn zonen eveneens Gerhard.
- Dat Gerardus Ruter in aanmerking kwam als leenman voor het goed Gybbeconck betekent dat hij tot de betere kringen behoorde. Dat betekent dat de familie Ruyter al in het begin van de 14e eeuw in aanzien stond en vermogend was. Dat klopt wel met de veronderstelling dat de Ruyters een koopmansgeslacht zijn geweest met waarschijnlijk wortels in de Hanzetijd en de stad Lübeck.

In het algemeen waren dit soort lenen erfelijk en blijkbaar kon Gerardus op grond hiervan aanspraken doen gelden op dit goed. Waarom Gerhard afzag van dit leengoed weten we niet. Gezondheid? Verhuizing naar Lübeck? Behalve lusten waren er aan het bezit van een leengoed ook zeker lasten verbonden. Zo moest de leenman in ruil voor het beheer van het goed, zijn leenheer bijstaan in geval van oorlog met een overeengekomen aantal ridders/paarden/manschappen. Hier waren hoge kosten aan verbonden.

◆ VROEGE RUIJTERS

Bij het onderzoek naar de connectie tussen onze familie en de Hanze Ruyters werk ik vanuit beide kanten. Bij de Zutphense Ruyterfamilie probeer ik aanwijzingen te vinden over een mogelijke relatie met Blokzijl of Muggenbeet. Die relatie moet gezocht worden in het eind van de 16^e eeuw.

De stamboom van onze familie gaat zover niet, en dus probeer ik met behulp van de nu beschikbare akten van het Rechterlijk Archief nog eerdere voorouders op te sporen. Ik noem deze "de Vroege Ruijters" en zo heb ik dit onderzoek ook genoemd.

In zekere zin hebben we de pech dat de bakermat van de familie Ruijter op de grens van drie schoutambten ligt; dat maakt dat we in drie verschillende archieven moeten zoeken. **Blokzijl** ligt vanzelfsprekend in het gelijknamige schoutambt, maar het vlakbij gelegen **Muggenbeet** ligt grotendeels in Steenwijkerwold (de noordelijke oever van de aloude Steenwijker Aa), en voor een klein gedeelte in Giethoorn (de zuidelijke oever).

De archieven van deze drie schoutambten worden bewaard in het Historisch Centrum Overijssel, en zijn voor een gedeelte op internet te raadplegen (nl. voor zover ze zijn ingescand).

Voor ons van belang zijn de volgende toegangsnummers:

- 0076 Schoutambten Steenwijk, Steenwijkerwold en Scheerwolde
- 0078 Schoutambt Vollenhove en Blokzijl
- 0052 Schoutambt Giethoorn

De voortgang van het onderzoek in deze toegangsnummers houd ik min of meergelmatig bij op deze pagina: [VOORTGANG ONDERZOEK VROEGE RUIJTERS](#)

◆ HET TESTAMENT VAN VOLCKEN HENDRICKX

Op 29 april 1690 ligt **Volcken Hendricx** ziek te bed in Muggenbeet ten huize van zijn broer Hendrick Jans en vermaakt zijn nalatenschap aan de kinderen van zijn zuster Nijssjen Hendrix en zijn broer Hendrick Jans; elk de helft. In het geval dat Nijssjens kinderen dan niet meer in leven zijn, erven de kinderen van genoemde Hendrick Jans alles. Aan Hendrick Jans wordt alle turfland nagelaten, dat aan het land van Volcken grenst, met inbegrip van alle turf.

Volgens de website 'huismangenen' is Volcken de zoon van Hendrick Hendrickx Ruyter. Hiervan heb ik geen bevestiging gevonden; ook niet in deze akte. Het raadsel, waarom de broer Hendrick **Jans** heet, en niet - zoals verwacht mag worden - Hendrick **Hendricks**, blijft hier onbeantwoord. Was de broer in werkelijkheid misschien een zwager? Dan zou Louwe Hendricks ook een zuster van Volcken zijn. Hiertegen spreekt een doop van Louwe in 1648 (in Steenwijkerwold), waarbij haar vader als Hendrick Lamberts vermeld staat.

Leuk detail is natuurlijk het noemen van de woonplaats Muggenbeet in combinatie met het turfland en de turf. Deze Ruyters waren volop bezig in de turfwinning!

Je kunt een en ander nalezen op de Ruiterspooren-website: [Testament Volcken Hendrix Ruyter](#)

